

IV хуралдаан:

Дэлхийн эдийн засаг, санхүүгийн тогтолцооны замбараагүй байдал — Ирээдүйн хувилбарууд

Чиглүүлэгч:

- **Марк Узан** - Бреттон Вудсын тогтолцоог шинэчлэх хороо, Гүйцэтгэх захирал

Илтгэгчид:

- **Мари Фаверо** - Франц дахь Төв Азийн судалгааны хүрээлэн, Захирал
- **Мартин Эдуард Дебусманн** - Швейцарийн EY аудитын компани, Түнш
- **Павел Ковалевски** - Польш Улсын Төв Банк, Ахлах зөвлөх
- **Саюри Ширази** - Азийн хөгжлийн банкны хүрээлэн (ADB), Тогтвортой бодлогын зөвлөх

Хуралдаанд эдийн засаг, түүх, бодлогын чиглэлийн шинжээчид оролцож, дэлхий даяар урьд байгаагүй тодорхой бус байдал давамгайлж байгаатай холбогдуулан олон улсын эдийн засгийн тогтолцооны өөрчлөлт, хандлагын талаар хэлэлцэв. Уг агуулгын хүрээнд илтгэгчид дараах асуудлуудыг дэвшүүлж, байр сууриа илэрхийлэв.

1. Геополитикийн өөрчлөлт

- Үр ашигт суурилсан даяарчлалаас аюулгүй байдал, итгэлцэлд тулгуурласан харилцаа руу шилжиж байна.
- Гааль, худалдаа нь геополитикийн зэвсэг болон ашиглагдаж байна.
- Олон туйлт эдийн засгийн хүчний тэнцвэр бий болж байна.

2. Технологийн эргэлт

- Хиймэл оюун ухаан, автоматжуулалт нь дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийг дахин тодорхойлж байна.
- Дижитал валютууд уламжлалт мөнгөний системд сорилт болж байна.
- Глобал өртгийн сүлжээ дахин бүтцийн өөрчлөлтөд орж болзошгүй байна.

3. Бүс нутгийн стратеги

- Ази тивийн худалдааны ээдрээтэй харилцаа
- АНУ-ын зах зээлээс хараат байдлыг бууруулах оролдлого
- Дотоодын хэрэглээг нэмэгдүүлж, эдийн засгийн тэсвэртэй байдалд анхаарч байна

4. Мөнгөний системийн хувьсал

- АНУ-ын долларын геополитикийн төвийг сахисан байр суурь суларч байна
- Алтернатив валютын систем бий болж байна
- Дижитал болон криптовалютын үүрэг нэмэгдэж байна

Гол сорилтууд

- Эдийн засгийн үндсэрхэг үзлийг удирдан чиглүүлэх
- Технологийн хурдацтай өөрчлөлтөд дасан зохицох
- Үндэсний эрх ашиг, дэлхийн интеграцийн тэнцвэрийг хангах
- Уян хатан эдийн засгийн загваруудыг боловсруулах

Энэ бүхнээс ирээдүйн дэлхийн эдийн засгийн дэг журам нь **уян хатан байдал, тэсвэртэй байдал, стратегийн харилцан хамаарлыг** чухалчилсан, нарийн төвөгтэй бүтэцтэй байх болно гэж үзсэн бөгөөд эдийн засгийн бодлогын стратеги нь илүү уян хатан алсын хараатай, технологид дасан зохицож, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд анхаарах хэрэгтэй гэж зөвлөв.

IV хуралдааны онцлох ишлэл

Мартин Эдуард Дебусманн

“Глобалчлал дуусаагүй бөгөөд зөвхөн хэлбэрээ өөрчилж, үр ашгийг бус итгэлцэл, аюулгүй байдал, тэсвэртэй байдлыг нэн түрүүнд тавих шинэ дүрэмд шилжиж байна.”

Байр суурь:

Нээлттэй эдийн засгийн орон зай багасаж, үүний оронд итгэлцэл, аюулгүй байдалд суурилсан бүс нутгийн холбоо, сүлжээ давамгайлах болно. Нөөц валютын тогтолцоо олон төвтэй болж, ам.доллартай зэрэгцэн алт, Хятадын юань (RMB), криптовалютын хэрэглээ нэмэгдэж байна. Төв банкнуудын үүрэг инфляц болон санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангахаас гадна геополитик, ESG (байгаль орчин, нийгэм, засаглал), экспорт импортын хяналт зэрэг шинэ чиг үүргүүдийг хамрах магадлалтай боллоо. Хиймэл оюун ухаан ба робот технологи нь орлого, ашигт байдлыг цөөн хэдэн улс оронд төвлөрүүлж, хөгжиж буй орнууд мэдлэг, үйлчилгээний салбарт дэвших боломжоо алдах эрсдэлтэй. Гэтэл одоогийн тарифын тогтолцоо үйлчилгээний урсгалыг хамгаалж чадахгүй байна. Төв банкнууд мандатаа өргөтгөж, геополитик, нийлүүлэлтийн эрсдэлийг тооцсон шинэ дүр зурагт нийцсэн илүү нэгдмэл, нарийн загвар хэрэгжүүлэх шаардлагатай боллоо. Улс орнуудын хамгийн чухал зорилго нь ирээдүйд ямар ч нөхцөлд тэсвэртэй байж, урьдчилан бэлдэх, олон талт хамтын ажиллагааг тогтвортой хадгалах юм.

Саюри Ширан

Эшлэл:

“Экспортын хөдөлгүүр саарч байгаа энэ үед дотоод эрэлт нь Ази тивийн тогтвортой өсөлтийн жинхэнэ түлхүүр болно.”

Байр суурь:

БНХАУ-ын асар хүчтэй үйлдвэржилт, АНУ-ын өндөр хэрэглээ хоёрын хооронд үүссэн худалдааны зөрчил тарифыг нэмэгдүүлснээр бүс нутаг тэр чигтээ савлаж эхэллээ. Вьетнам зэрэг аж үйлдвэрийн хөгжлөөрөө түргэн өсөж буй орнууд дараагийн “бай” болох эрсдэлтэй. Азид хоёр өөр чөлөөт худалдааны бүс (RCEP, CPTPP) өргөжиж байгаа ч, нийлүүлэлтийн сүлжээ Хятадаас бүрэн сална гэж найдах аргагүй. Экспортод хэт түшиглэсэн өнөөгийн загвар энэ мэт тодорхойгүй үед хэврэг болох нь илт байна. Тарифын дарамтыг зөөллөхийн тулд төв банкнууд хүүгээ бууруулж чадна, гэхдээ энэ нь зөвхөн богино хугацаанд амьсгаа авах шийдэл юм. Төсвийн бодлого талд улс бүр аль хэдийн өндөр өртэй болсон учир “крант”-аа нээх орон зай бага байгааг санах хэрэгтэй. Үндсэн гарц нь өрхийн хэрэглээг тогтвортой өсгөх явдал. Цалин, нийгмийн хамгаалал, хэрэглэгчийн итгэл, ESG зарчмыг дэмжсэн урт хугацааны шинэчлэл нь Азийг экспортын хараат байдлаас аажмаар салгана.

Павел Ковалевски

Эшлэл:

“Олон улсын валютын шинэ дэг журам бүрэлдэн буй энэ үед бид дижитал хувьсгал, геополитикийн зөрчил, мөн төв банкны ноёрхлын эсрэг эсэргүүцэл зэргийг ойлгож, бодит ертөнц ба дижитал орчны зааг дээрх шинэ сорилтод ухаалаг, уян хатан, тэсвэртэй хандлагаар хариу өгөх ёстой.”

Байр суурь:

Олон улсын валютын системд АНУ-ын доллар дээр өөр сонголтууд бий болж, Хятад улсын юань чухал өрсөлдөгч болж байна. Хятадын “Бээжингийн зөвшилцөл” нь Вашингтоны зөвшилцлийн алтернатив байж болзошгүй. АНУ-ын долларын давуу тал болох “TINA” (There Is No Alternative) буюу орлох валют байхгүй гэсэн үзэл сүүлийн үед сулрах хандлагатай байна. АНУ-ын дотоод бодлого, олон улсын хандлага нь долларын ноёрхлыг сааруулж байгааг анхаарах хэрэгтэй. Европын Холбоо еврог олон улсын түвшинд түлхүү ашиглахыг зорьж байгаа ч эдийн засгийн бүтэц, институцийн сул талуудаас шалтгаалан энэ зорилгод хүрэхэд саад болж байна. Дэлхийн эдийн засагт хэд хэдэн нөлөө бүхий валют байгаа ч АНУ-ын долларыг орлох ганц хүчтэй валют одоогоор тодроогүй байна. Мөн ямар ч улс эсвэл төв банк шинэ “ноёрхогч валют” болж, бүх ачааллыг үүрэхийг тэр бүр хүсэхгүй байна.

Тиймээс дэлхийн улс орнууд болон төв банкнууд валютын төвлөрлийг багасгаж, илүү тэнцвэртэй, тогтвортой олон улсын валютын тогтолцоог бүрдүүлэхэд анхаарах шаардлагатай болж байна.

Мари Фаверо

Эшлэл:

"Монголын эзэнт гүрэн зөвхөн байлдан дагуулсан төдийгүй, харилцаа, худалдаа, соёлын солилцоогоор дамжуулан дэлхийд нөлөөлсөн, түүхэн дэх анхны даяарчлагдсан гүрэн байв."

Байр суурь:

Монголын эзэнт гүрэн XIII–XIV зуунд Евразийг хамарсан өргөн уудам нэгдмэл бүтэцтэй байж, зөвхөн байлдан дагуулалт бус худалдаа, соёлын солилцоог ч идэвхтэй хөгжүүлжээ. Энэхүү “*Pax Mongolica*” буюу “Монголын амар амгалан” нь Евразийн худалдаа, харилцаанд суурилсан даяаршлын хэлбэрийг бий болгож, улс орнуудын хооронд бараа болон мэдээлэл солилцох хурд, хүмүүсийн урсгалыг эрчимжүүлсэн. Монголчууд “Өртөө” (заримдаа Ям гэдэг) гэх шуудан-холбооны дэвшилтэт систем, татварын оновчтой зохицуулалт, нүүдэлчдийн уян хатан засаг захиргаа, хөрөнгийн дахин хуваарилалт зэрэг механизмыг бий болгон том гүрнийг үр ашигтай удирдаж чадсан байна. Эзэнт гүрэнд хүмүүсийг гарал угсаа бус ур чадвар, үүрэг, статусаар нь үнэлж, лам хуврагууд, гар урчуудыг татвараас чөлөөлөх зэрэг сонгомол бодлого хэрэгжүүлсэн. Монголын эзэнт гүрэн тухайн цаг үедээ даяар нөлөөтэй, ухаалаг бүтэцтэй, нэгдмэл систем бүхий гүрэн байсан нь түүний олон зууны турш оршин тогтносон шалтгаан болсон юм.